

Udfordringer og mulige justeringer af eux

Eux' rolle og berettigelse

Uddannelsesforbundet, DEG-L, Djøf, IDA og GL støtter op om eux-forløb, som er både relevante og attraktive. Eux bygger på erhvervsuddannelsens DNA med et fag og oplæring, imens de samtidig tilbyder eleverne et gymnasialt fagligt og teoretisk niveau.

Eux' berettigelse består således i, at den giver eleverne mulighed for at opnå dobbeltkompetencer i en samlet uddannelse, som forener det erhvervsfaglige med det studiekompetencegivende. Eux'en tiltrækker samtidig en særlig gruppe elever og bidrager derved til flere højt kvalificerede faglærte.

For at kunne opnå det, kræver det sammenhængende forløb for eleverne, som styrker progressionen igennem hele uddannelsen, og at der eksisterer et stærkt fagligt såvel som socialt miljø, hvor der er tid til at arbejde med både den erhvervsfaglige og den studiekompetencegivende del. Derudover kræver det, at både undervisere og institutioner har de rammer og kompetencer, der er nødvendige for at skabe sammenhængende uddannelser af høj kvalitet

Organisationerne er enige om, at der eksisterer en række udfordringer omkring strukturen af både de tekniske og merkantile eux-forløb. Udfordringer, der bør lede til justeringer af forløbene, hvis man ønsker at udfolde eux's fulde potentiale. Og som vi derfor i fællesskab vil opfordre politikerne til snarest at løse ved en revision af eux.

Først i dette papir tegnes organisationernes udfordringsbillede af eux- forløbene, herefter følger anbefalinger og løsningsforslag.

Udfordringer på eux

1. De syv modeller udfordrer kvaliteten

De to overordnede strukturer for forløb på den tekniske og merkantile eux udmøntes i syv forskellige eux-modeller, hvor der både på tværs, og internt i modellerne, er stor variation i udbuddet af fag og afkortninger af disse. Det gør det svært at planlægge og gennemføre undervisning af høj kvalitet samt at opnå den ønskede faglige synergi mellem fagene.

2. Opsplittede grundforløb skaber faglige og sociale udfordringer

Derudover kan der være en social og faglig udfordring i grundforløbet, som er delt op i to. Opdelingen betyder, at nogle elever ikke har adgang til første del af grundforløbet, hvilket medfører, at de senere træder ind i det sociale fællesskab. Opdelingen har også den konsekvens, at fagene ikke kan gå på tværs af grundforløbets to dele og derved mindskes mulighederne for at skabe et sammenhængende forløb med faglig progression.

3. Mange og forskelligartede afkortninger spænder ben for læring og kvalitet

Eux er en komprimeret uddannelse for eleverne at gennemføre, med sammenpressede, korte og koncentrerede forløb på både den erhvervsfaglige og gymnasiale del af undervisningen. Det er en udfordring for elevernes læring og undervisningens progression. Derudover gør de – i nogle fag betydelige - afkortninger i de gymnasiale fag det svært for skolerne at tilbyde undervisning af høj kvalitet samt tilbyde eleverne et ordentligt undervisnings- og klasse miljø. Særligt i situationer med små elevoptag på nogle eux-forløb, er der problemer med undervisningsmiljøet og kvaliteten.

4. 25 % af de merkantile eux-elever fortsætter på hovedforløbet¹

På den merkantile eux fortsætter en stor andel af eleverne ikke på hovedforløbet. I 2019 var andelen, som påbegyndte hovedforløbet på den merkantile eux 25%, imens den var 40 % for eleverne på de tekniske eux-forløb og 45 % af alle eud-elever (Børne- og Undervisningsministeriet, 2019). Der kan være flere årsager hertil bl.a. svarer 43 % af de adspurgte elever på uddannelsen i en undersøgelse foretaget af EVA (2018), at de valgte den merkantile eux for at opnå studiekompetencen, som erhverves efter afsluttet studieår. Derudover har uddannelsen høje overgangskrav til hovedforløbet, som eleverne har 1½-2 år til at opnå. Som følge heraf ser flere skoler et frafald af elever, som ikke kan honorere fagtrængsel, manglende tid til de enkelte fag m.m.

5. Halvårlige intervaller mellem skole og oplæring udfordrer de tekniske eux-forløb

Strukturen i hovedforløbet på den tekniske eux med halvårlige skift mellem skole og oplæring vanskeliggør både en sammenhængende læring for eleverne og muligheden for, at de kan finde en læreplads. Udfordringen for elevernes læring og progression er, at de kommer langt væk fra skolen, når de er i oplæring i et halvt år ad gangen. Det øger risikoen for læringstab, når eleven har pause fra undervisningen i f.eks. matematik i et halvt år, fordi de er i oplæring. Samtidig skaber det problemer for mange virksomheder, at de skal undvære deres elever i de lange skoleperioder, hvilket kan påvirke deres motivation til at tage eux-elever. Alt i alt går det ud over elevens tilknytning til både virksomhed og skole, at de er afsted i halve år ad gangen, fordi det er lang tid at være væk fra kollegaer og skolekammerater.

6. Ikke tilstrækkelig kompetenceudvikling af lærere på eux

Lærernes kompetencer – i fagene og på tværs af fag - er en forudsætning for eux-uddannelsernes kvalitet og særegenhed. Eux er stadig en uddannelse under udvikling og koblingen mellem erhvervsfag og gymnasiale fag skal fortsat udvikles. Det forudsætter, at lærere, både kan være stærke i egne fag, kan koble til andre fagligheder, og at skolerne etablerer frugtbare, samarbejder mellem lærere og lærergrupper. I dag er vilkårene for at udvikle disse kompetencer vanskelige og der er behov for mere fokus på efter- og videreuddannelse til eux-lærere. Og der er behov for at skolerne i endnu højere grad prioriterer samarbejder på tværs af lærergrupper.

---

¹ Der er i dette afsnit medtaget en undersøgelse fra 2018, da der ikke er lavet lignende, nyere siden. Ligeså er der medtaget tal fra Børne- og Undervisningsministeriet fra 2019 om overgangen til hovedforløbet, da der heller ikke her findes nyere.

Anbefalinger og løsningsforslag til ændringer af eux

Ad. 1. Færre eux-modeller

Med udgangspunkt i den fagsammensætning, der er i de forskellige modeller, bør de syv modeller – i samarbejde mellem interessenter på området - reduceres til færre modeller, herunder forenkle mulighederne tilvalg af fag/niveauer tilrettet den enkelte uddannelse.

Ad. 2. En mere sammenhængende opstart

På den merkantile eux har der været gennemført forsøg med sammenhængende forløb på tværs af grundforløbets to dele og det efterfølgende studieforberedende år. Forsøgene har vist positive resultater ift. mindskelse af frafald og trivsel hos eleverne. Derfor bør forsøgene inspirere til at tænke opstarten af eux, som et meget mere sammenhængende forløb, der både understøtter den faglige progression og elevernes overgang til hovedforløbet.

Ad. 3. Begrænsning af afkortninger

Der bør begrænses i omfanget af afkortninger af de gymnasiale fag. Samtidig bør der skabes standardafkortninger for fagene, så fx matematik B har samme afkortning på tværs af de forskellige eux-modeller. Det vil styrke undervisningsmiljøet og kvaliteten – særligt ved de små optag, som i dag forefindes på nogle eux-forløb. Afkortninger skal ske under hensyntagen til uddannelsens samlede længde.

Ad. 4. Flere skal gennemføre den merkantile eux

Strukturen på de merkantile eux-forløb bør ændres, så de bliver mere sammenhængende, og så der samtidig skabes mere veksling mellem erhvervsfagene og de studiekompetencegivende fag – og mellem fag på grundforløbet og studieåret. Dette kan ske ved, at erhvervsfag og gymnasiale fag spredes ud over et samlet forløb, som det har været forsøgt på en række erhvervsskoler i perioden 2018-2020². Det vil gøre det muligt for eleverne at stifte bekendtskab med deres eud-faglighed tidligere, at der bliver bedre forløb i det gymnasiale fag og kan ydermere understøttes af, at erhvervsskolerne kan tilføje mindre praktikker som en del af erhvervsfagene

Ad. 5. Større fleksibilitet i planlægningen af hovedforløbene på den tekniske eux

Skolerne bør, i samarbejde med de lokale uddannelsesudvalg, have mulighed for større fleksibilitet i planlægningen og tilrettelæggelsen af skoleperioder på den tekniske eux, blandt andet for at tilgodese elevernes situation og ønsker. F.eks. ved at bryde skoleperioderne op i kortere intervaller af 10/10 uger eller ved at lægge korte virtuelle forløb i de gymnasiale fag ind i løbet af oplæringsperioderne.

---

² Forsøget er evalueret af EVA i 2020 og konkluderer bl.a. bedre fastholdelse på grundforløbet, højere overgang til det studiekompetencegivende år og bedre fornemmelse af sammenhæng. Derudover vurderede lærerne i forsøget, at eleverne fik et større udbytte af lærepladssøgningen, når den lå på et tidspunkt i forløbet, hvor den var tættere på læretiden.

danske
ERHVERVSSKOLER
OG -GYMNASIER
LEDERNE

Djøf I DA

uddannelses
forbundet

GL

Ad. 6. Et styrket fokus på kompetenceudvikling og faglig identitet

Der bør udvikles både tværfaglig og monofaglig uddannelse og kompetenceudvikling målrettet underviserne på eux. Dette skal understøtte det fælles pædagogiske og didaktiske grundlag for forløbene og understøtte den faglige identitet som eux-underviser. Det er afgørende at skabe en fælles "tredje" specifik eux-lærerfaglighed, gennem målrettede forløb rettet mod godt samarbejde, kvalitet og synergi. Samtidig er der behov for at opkvalificere og udvikle målrettede FIP kurser for de gymnasiale fag på eux, og for kvalitetssikring af både den praktiske og teoretiske del af gymnasialt pædagogikum for eux lærere. Skolerne bør ydermere få muligheden for at understøtte oplæringsstederne med viden om eux – f.eks. gennem udviklingen af et AMU-forløb til de oplæringsansvarlige, som har fokus på eux. Og endelig bør skolerne i endnu højere grad prioritere samarbejder på tværs af lærergrupper.